

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 12 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00-TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy hodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00-FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00-FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00-YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi

Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich - yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pyedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00-PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00-SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00-SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar bo'yicha dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali
2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli
guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga
olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi,
70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Turg'unov Sherzod Abduvositovich</i> FARG'ONA VILOYATI SANOAT KORXONALARINING MODDIY-TEXNIK HOLATI VA ULARNING SANOAT ISHCHILARINING MEHNAT MUHOFAZASIDAGI AHAMIYATI HAQIDA AYRIM FIKR MULOHAZALAR (Farg'ona viloyatida 1950-1970-yillarda chop etilgan vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalar tahlili asosida)	13-19
<i>Qalandarov Hamza Hamroqul o'g'li</i> SOVET HOKIMIYATINING O'ZBEKISTONDA YURITGAN ATEISTIK SIYOSATI VA XUDOSIZLAR JAMIYATI FAOLIYATI	20-23
<i>Berdiyev Abduvali Abdug'aniyevich</i> XVIII-XIX ASRLARDA XIVA XONLIGINING ERON VA ROSSIYA BILAN SIYOSIY VA IJTIMOIIY ALOQALARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR	24-32
<i>Соѳуб Раѳнов</i> КАМБАФАЛЛИК ВА УНИ ҚИСҚАРТИРИШ МУАММОЛАРИ	33-42
<i>Abdimov minov Oybek Bektemirovich</i> MARKAZIY OSIYO MINTAQASIGA ILMIY QARASHLAR VA KONSEPTUAL MASALALARNING AYRIM JIHATLARI	43-48
<i>Toshpulatov Nurbek Boboqul o'g'li</i> XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA SAMARQAND VILOYATI BOZORLARI VA KARVONSAROYLARI TARIXI	49-53
<i>Temirova Munira</i> ESKI TERMIZ SIMOBKO'ZACHALARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR	54-58
<i>Sattorova Shahlo</i> SHAYBONIYLAR DAVRIDA JO'YBOR XO'JALARINING BUNYODKORLIK FAOLIYATI	59-63

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Yazdonova Saxiba Kurbanovna</i> KIBERMAKON: TA'LIM, TARBIYA VA IQTISODIY TA'SIR TENDENSIYALARI	64-72
<i>Таниев Аҳмаджон Баҳромович</i> ТУРИЗМ, ГЛОБАЛЛАШУВ ВА САВДО: УЛАРНИНГ АТРОФ-МУҲИТГА ТАЪСИРИ	73-82
<i>Ходжаниязов Элбек Сардорovich</i> ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ТУРИЗМ ТРАНСПОРТИ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ ТАҲЛИЛИ	83-93
<i>Raximov Baxromjon Ibroximovich, Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi</i> O'ZBEK SANOATINING INNOVATSION TARAQQIYOTI VA IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI	94-99
<i>Ahmedov Adham Djalolovich</i> AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH	100-105
<i>Ablazov Nurillo Xusanboyevich</i> QURILISH KORXONALARI DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	106-112

<i>Абдурахманов Мухторали</i> ЎУДУДИЙ КЛАСТЕРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ БОСҚИЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ	113-116
<i>Poshokulova Mohigul</i> BILIMLAR IQTISODIYOTINING ZAMONAVIY SHAKLLARI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA	117-122
<i>Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li</i> INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: YANGI IMKONIYATLAR VA TAHIDIDLAR	123-131
<i>Sayfutdinova Nigina Furkatovna</i> O'ZBEKISTONDA INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIY AHAMIYATLARI	132-135
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Shakarov Oybek Xudoyberdi o'g'li</i> O'ZBEK XALQI ETOSFERASIDA KORRUPTION MUNOSABATLAR PAYDO BO'lish SABABLARINING FALSAFIY TAHLILI	136-139
<i>Жўрамуродов Нодир Ғайбуллаевич</i> ЖАДИДЛАР ФАЛСАФАСИДА МИЛЛИЙ ҒОЯ, МИЛЛИЙ ЎЗЛИК ВА МИЛЛИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ	140-144
<i>Sayidova Muhabbat G'afforovna</i> GLOBAL AXBOROTLASHUV TENDENSIYALARINING MILLIY VA MA'NAVIY QADRIYATLARGA TA'SIRI	145-149
<i>Kuraxmedov Azamat Erkinovich</i> SAMARQAND JADIDCHILARINING TURKISTON MA'RIFATPARVARLIK FALSAFASI RIVOJIDA TUTGAN O'RNI	150-153
<i>Umarova Feruza Rozibayevna</i> O'ZBEK XALQI MA'NAVIY MADANIYATI RIVOJLANISHINING ASOSIY XUSUSIYATLARI	154-156
<i>Samijonov Azizbek Ismoiljon o'g'li</i> KIBERXAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING FALSAFIY-KONSEPTUAL TAHLILI	157-161
<i>Begbudieva Parvina Shoxruxovna</i> THE CONTRIBUTION OF MAHMUDHODJA BEHBUDI TO THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF EDUCATION SYSTEM OF TURKESTAN	162-166
<i>Aytbayev Mansurbek Yusupovich</i> MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIY AQL-ZAKOVAT TO'G'RISIDA	167-173
<i>Muslimov Sherzod Akbarovich</i> ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MA'NAVIY MEROSI: JAMIYAT, SIYOSAT VA SHE'RIYAT	174-178
<i>Jantayev Maqsud Ibragimovich</i> MUHAMMAD AL-XORAZMIY: MATEMATIKADAN FALSAFAGACHA BO'LGAN ILMIY IZLANISHLAR	179-184
<i>Norova Malika Fayzulloevna</i> TASAVVUF TA'LIMOTI VA UNING SAYFIDDIN BOXARZIY DUNYOQARASHIGA TA'SIRI	185-191

<i>Gulova Anorgul Axtamovna</i> O'ZBEKISTONDA ALISHER NAVOIY ASARLARIGA BO'LGAN MUNOSABAT	192-196
<i>Absattorov Baxtiyor Mamarasulovich, Karimova Gulchehra Abdulkarimovna</i> BURCH VA MAS'ULIYAT TUSHUNCHALARINING TARIXIY-NAZARIY, AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TALQINI	197-205
<i>Berdikulov Chingiz Dusmuradovich</i> IJTIMOIY MULOQOT-SHAXS INTELLEKTUAL MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILI	206-211
<i>Mamarasulov Baxriddin Shakasimovich</i> MILLIY-MA'NAVIY YUKSALISH – MAMLAKATIMIZ MA'NAVIY TARBIYA TIZIMINING YANGI STRATEGIYASI SIFATIDA	212-216
<i>Nurmatov Kamaridin Shamsiyevich</i> JAMIYAT TARAQQIYOTIDA ADOLAT TUSHUNCHASINING O'RNI	217-221
<i>Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li</i> JAMIYAT TARAQQIYOTIDA SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGINI TA'MINLASHNING DIALEKTIK TAHLILI	222-228
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Бердиева Мукаррама Анваровна, Чернова Наталья Васильевна</i> СТРАТЕГИИ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ	229-234
<i>Жамаҳматов Каромиддин Айнилло ўғли</i> БУРҲОНИДДИН ТЕРМИЗИЙ АСАРЛАРИНИНГ САЛЖУҚИЙЛАР ДАВРИДА ЯРАТИЛГАН ТАСАВВУФИЙ МАНБАЛАРГА ТАЪСИРИ	235-243
<i>Temirova Aziza Muzaffarovna, Uralova Oysuluv Poyan qizi</i> ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA “KO'K” SIFAT BELGISINING SEMANTIKA XUSUSIYATLARINING TADQIQI	244-247
<i>Mansurova Mohinur Akmal qizi</i> HAJVIY TAFAKKUR TABIATI – SATIRA VA YUMOR TUSHUNCHASI	248-252
<i>Яркулова Фотима Усмановна, Исломовна Марьям</i> ИМЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В ПОВЕСТЯХ И.С.ТУРГЕНОВА	253-257
<i>Murodova Muqadas Ikromovna</i> XX ASR INGLIZ VA O'ZBEK ADABIYOTIDA YARATILGAN SATIRIK ASARLAR TADQIQI	258-263
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> O'ZBEK ADABIYOTIDA LATIFA JANRI TARAQQIYOTI VA TAHLILI	264-268
<i>Davronov Shexroz Abrorovich</i> OG'ZAKI TARJIMA VA UNDA KOMPRESSIYANING ROLI	269-273
<i>Begmatov Azizbek Tursunbayevich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI ONOMASTIK BIRLIKLAR TADQIQI	274-280
<i>Ibragimova Moxiraxon Anvarovna</i> NUTQIY AKTLAR TASNIFI	281-285
<i>Расулова Истода Абдулатифовна</i> К ПРОБЛЕМЕ ДЕФИНИЦИИ ЯЗЫКОВЫХ УНИВЕРСАЛИЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВАРИАНТНЫХ СВОЙСТВ В КОНТЕКСТЕ ЯЗЫКОВОЙ ВАРИАТИВНОСТИ	286-293

<i>Obidova Go'zalxon Ma'rufjon qizi</i> O'ZBEK TILIDA OMAD VA OMADSIZLIKNI NOMLOVCHI LEKSIK VA FRAZEOLGIK BIRLIKLER	294-299
<i>Furkatova Maxliyo To'liqin qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI SHAXS-SON KATEGORIYASI	300-309
<i>Baxramov Xabibillo Sadikovich</i> INGLIZ TILIDA "POISON-ZAHAR" KONSEPTINING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	310-315
<i>Тухтаев Сирожиддин Тошпўлатович</i> ПАРЕМИОЛОГИЯДА САХИЙЛИК КОНЦЕПТИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ	316-323
<i>Qiyomov Shohabbosxon Sharofiddin o'g'li</i> XATTOTLIK SAN'ATINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	324-327
<i>Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna</i> YOLG'IZLIK FENOMENINING PSIXOLOGIK, IJTIMOIIY VA EKZISTENSIAL ASPEKTLARI	328-331
<i>Qayumova Mohinur Murodullayevna</i> LEXICAL-SEMANTIC FEATURES OF THE CONCEPT «STEP» IN THE ENGLISH LANGUAGE	332-337
<i>Sayipova Dilafruz Rahimovna</i> O'ZBEK NASRI TARAQQIYOTIDA "BOBURNOMA"NING AHAMIYATI	338-342
<i>Diyarov Akmal To'liqin o'g'li</i> INGLIZ TILIDAGI BOG'DORCHILIK TERMINLARINING GENETIK-ETIMOLOGIK TAVSIFI	343-348
<i>Атаназарова Шохида Бахрамовна</i> РЕКЛАМАДА ИЛЛОКУЦИЯ ВА ПЕРЛОКУЦИЯНИНГ АМАЛГА ОШИШИДА БИЛБОРДЛАРИ АҲАМИЯТИ (РЕКЛАМА БАННЕРЛАРИ МИСОЛИДА)	349-353
<i>Mamadqulova Kamila Abduxoliqovna</i> ANCIENT EGYPTIAN LITERATURE: THE OLD, MIDDLE AND NEW KINGDOMS	354-364
<i>Alimova Dilrabo</i> SHARQ ADABIYOTIDA QASIDANING TARIXIIY TAKOMILI	365-373
<i>Abduqaxxorova Nargiza Rustamovna</i> RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI TOPISHMOQLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI	374-379
<i>Курбонова Нодира Розиковна, Пулатова Сабина Шарифовна</i> ЛИТЕРАТУРНИЙ АНАЛИЗ ТЕМЫ УТРАЧЕННОЙ РОДИНЫ В РОМАНЕ ВЛАДИМИРА НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	380-390
<i>Khamidov Tohirjon Olmos ogli</i> ANALYSIS OF TYPES OF ENGLISH PHRASAL VERBS ACCORDING TO THE STRUCTURE	391-396
<i>Umurzakova Kommuna Xursanovna</i> O'ZBEKISTON IJTIMOIIY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQIDAGI O'ZGARISHNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI	397-402
<i>Habibullayeva Shoiria Shukurillayevna</i> ONA TILI DARSIDA GAP BO'LAKLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH METODIKASI	403-406

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Imomov Nurillo Fayzullayevich

TA'MINLOVCHI TO'LOV – MAJBURIYATLARNI TA'MINLASHNING

YANGI USULI SIFATIDA 407-414

Салаев Нодирбек Сапарбаевич

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИДА ДЕКРИМИНАЛИЗАЦИЯ: МОҲИЯТИ,

ТУРЛАРИ ВА АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР 415-431

Ходжиев Юнус Мухитдинович

МУЛК ҲУҚУҚИ БЕКОР БЎЛИШИНING ШАХС ИХТИЁРИГА БОҒЛИҚ БЎЛМАГАН

АСОСЛАРИНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ 432-436

Сайдивалиева Хуршида

БОЛАЛАРНИ ОИЛАГА ТАРБИЯГА БЕРИШ ЮЗАСИДАН ВУЖУДГА КЕЛУВЧИ

МУНОСАБАТЛАРНИ КЕЛИШУВЛАР АСОСИДА ТАРТИБГА СОЛИШ

МАСАЛАЛАРИ 437-445

Muqimov Bobur

THE LEGAL NATURE OF E-COMMERCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 446-451

Raimova Nargiza Doroyevna, To'uchiyeva Bahora Otabekovna

PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS 452-459

Чориева Хуршидабону Хуррам қизи

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ВАСИЙЛИК ВА ҲОМИЙЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ

ҲУҚУҚЛАРИ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

ИСТИҚБОЛЛАРИ 460-468

Toshkanov Nurbek Bahriddinovich

UNDIRUVNI INTELLEKTUAL MULK OBYEKTLARIGA BO'LGAN HUQUQLARGA QARATISHNING

AYRIM FUQAROLIK-HUQUQIY MASALALARI 469-478

Kubaeva Ismigul Farxod qizi

CHALLENGES OF BLOCKCHAIN TO LAW AND STATE 479-484

Юсупов Ўктамбой Абсаматович

ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИККА ҚАРШИ

КУРАШДА ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ

ИСТИҚБОЛЛАРИ 485-491

Баходирова Сабина Улугбек кизи

РОЛЬ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ КВАЛИФИКАЦИИ УМЫШЛЕННОГО ТЯЖКОГО ТЕЛЕСНОГО

ПОВРЕЖДЕНИЯ 492-503

Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТИТУТА ХОДАТАЙСТВ КАК СПОСОБ

ЗАЩИТЫ ПРАВ УЧАСТНИКОВ НА ДОСУДЕБНОМ ЭТАПЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА

РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 504-508

Ibrohimov Behzodbek Bahromjon o'g'li

O'ZBEKISTONDA MOLIVAVIY HUQUQIY MUNOSABATLAR ASOSI VA AHAMIYATI 509-520

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Ibraximov Sanjar Urunbayevich

SPORT MASHG'ULOT JARAYONINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YO'LLARI

VA TAMOIYILLARI 521-531

<i>Urazkulova Anna Vitalyevna</i> OLIIY TA'LIMDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING TOPSHIRIQLARINI ILMIY-PEDAGOGIK AHAMIYATI	532-537
<i>Qarshieva Dilbar Eshpulatovna</i> ПЕДАГОГИК КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИДА МАЛАКАВИЙ АМАЛИЁТНИНГ ЎРНИ	538-542
<i>Ajiyeva Muxabbat Baxtibayevna</i> KIMYO FANI BO'YICHA MASHG'ULOTLARNI FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA TASHKIL ETISH	543-547
<i>Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna</i> O'QITUVCHILARNI KASBIY RIVOJLANTIRISHDA QIYOSIY TAHLIL: JARAYON VA FAOLIYATLI YONDASHUV	548-556
<i>Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna</i> SHIFTING THE FOCUS OF CORPUS LINGUISTICS FROM RESEARCH TO CLASSROOM PRACTICE	557-562
<i>Akramova Umeda Salievna</i> ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С НЕРУССКИМ ЯЗЫКОВЫМ ФОНОМ	563-574
<i>Abdusattarova Zaynab Abdujalil qizi</i> МАТЕМАТИКА FANINI LOYIHAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYASI ORQALI O'QITISH ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARIDA XXI ASR KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	575-582
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> SHAHMAT O'YINI ORQALI BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARIDA FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	583-587
<i>To'xtayev Hasan Toshpo'latovich</i> ZAMONAVIY MAKTAB O'QUVCHILARINI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA KOGNITIV- PSIXOLOGIK TO'SIQLARNING TA'SIRI	588-591
<i>Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich</i> JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	592-599
<i>Rahimova Dilshoda Baxriddinovna, Turatosheva Sadoqat Raxmatullayevna</i> OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH (SOTSIOLOGIK TAHLIL)	600-607
<i>Madaminova Narqizaxon Jahongir qizi</i> МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРГА МОСЛАШТИРИЛГАН ВИРТУАЛ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ	608-611
<i>Qodirov Xasanboy Oribjonovich</i> RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TEXNIKA OLIIY TA'LIM SOHASI MUTAXASSISLARIDA KASBIY-IJODIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	612-618
<i>Aliyeva Iroda Otabek qizi</i> МАКТАБГАЧА TA'LIMGA XORIJIY TAJIRIBASINI QO'LLASH BO'YICHA MAVJUD TA'LIM TALABLARINING TASNIFI YUZASIDAN TAHLILLAR	619-623

<i>Ro'zimurodov Ilyos Azamat o'g'li</i> O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARINING CHOLG'USHUNOSLIKKA OID NAZARIYALARI: ABU NASR FOROBIYNING MUSIQIY TADQIQOTLARI	624-628
<i>Yaxshiboyeva Shahnoza Bahodir qizi</i> JAHON AXBOROT RESURSLARI ORQALI TALABALARNING TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI	629-634
<i>Салиев Улугбек, Салиева Нигора</i> ОБЩЕНИЕ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА: РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ В ПРАКТИКЕ	635-640
<i>Маматкулова Угилжон Эшмирза кизи, Абдуллаева Дилбар Алимбаевна</i> МЕТОДИЧЕСКАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА, ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК, И ПУТИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ	641-647
<i>Муминова Офтобхон Каримовна</i> ИСТОРИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО СОВРЕМЕННЫХ ТЕРМИНОВ	648-653
<i>Ахмедова Уктамхон</i> РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАНЯТИЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ	654-659
<i>Sattarova Markhabo Raxmonkulovna</i> TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH	660-664
<i>Nuriddinova Robiya Bekjonaliyevna</i> МАКТАБГАЧА ВА БОШLANG'ICH TA'LIMDA МАТЕМАТИКА MASHG'ULOTLARINING UZVIYLIGINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI	665-670

Received: 30 November 2024

Accepted: 5 December 2024

Published: 15 December 2024

Article / Original Paper

SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE OF INDEPENDENT LEARNING TASKS IN TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION

Urazkulova Anna Vitalyevna,

Kokand University

Lecturer of the Department of Social Sciences

Abstract. This article studies the scientific and pedagogical significance of independent learning tasks in teaching the Russian language in higher education. The study analyzed the effectiveness of independent learning in students' learning of the Russian language, the role of consolidating knowledge, and the development of lexical and grammatical skills. The results of the study showed that independent learning tasks increase students' interest in the language and effectively develop their reading and writing skills. In addition, they help to increase students' motivation and increase their interest in self-development. Independent learning tasks are an important pedagogical tool for teachers in the process of teaching the Russian language, increasing the general level of knowledge of students.

Keywords: independent learning, Russian language, higher education, pedagogical significance, consolidating knowledge, lexical skills, grammatical skills, motivation, educational process.

OLIY TA'LIMDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING TOPSHIRIQLARINI ILMIY-PEDAGOGIK AHAMIYATI

Urazkulova Anna Vitalyevna,

Qo'qon universiteti

"Ijtimoiy fanlar" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta'limda rus tili fanini o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining ilmiy-pedagogik ahamiyati o'rganilgan. Tadqiqotda mustaqil ta'limning talabalarining rus tilini o'rganishdagi samaradorligi, bilimlarni mustahkamlash, leksik va grammatika ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mustaqil topshiriqlar talabalarining tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning o'qish hamda yozish ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi. Bundan tashqari, talabalarining motivatsiyasini oshirish va o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirishga yordam beradi. Mustaqil ta'lim topshiriqlari rus tili o'qitish jarayonida o'qituvchilar uchun muhim pedagogik vosita bo'lib, o'quvchilarning umumiy bilim darajasini oshiradi.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, rus tili, oliy ta'lim, pedagogik ahamiyat, bilimlarni mustahkamlash, leksik ko'nikmalar, grammatika ko'nikmalari, motivatsiya, ta'lim jarayoni.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I12Y2024N74>

Kirish. Oliy ta'lim tizimida rus tilini o'qitish jarayoni zamonaviy ta'lim talablariga javob beruvchi pedagogik yondashuvlarni qo'llashni talab etadi. Bugungi globallashuv davrida rus tili xalqaro aloqalarda, fan va texnologiya sohalarida, shuningdek, madaniyatlararo muloqotda

muhim vosita bo'lib qolmoqda. Shu sababli, rus tilini o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining ahamiyatini oshirish va samarali tashkil etish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda. Mustaqil ta'lim talabalarining bilim olish jarayonida faolligini oshiradi, ularga mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, talabalarining bilim olish jarayonini individuallashtirish imkonini yaratadi, bu esa o'quvchilarning lingvistik va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi [1;29]. Ayniqsa, rus tilini o'qitishda mustaqil topshiriqlar o'quvchilarning lingvistik materialni mustahkamlash, qiyin tushunchalarni o'zlashtirish va individual ravishda mashq qilishlariga sharoit yaratadi. Zamonaviy ta'limda "4K modeli" – kreativlik, kommunikatsiya, hamkorlik va tanqidiy fikrlash tamoyillariga asoslangan yondashuv rus tilini o'qitishda muhim ahamiyat kasb etadi [2;168]. Bu yondashuv talabalarining mustaqil ta'lim topshiriqlariga qiziqishini oshiradi va ularda zamonaviy lingvistik muammolarni hal qilish bo'yicha amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi. O'zbekiston ta'lim tizimida rus tilini o'qitishning an'anaviy yondashuvlarini tahlil qilish va yangicha pedagogik usullarni joriy etish orqali talabalarining kompetensiyasini oshirish imkonini beradi [5;78]. Mazkur maqola rus tilini o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining ilmiy-pedagogik ahamiyatini tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotda bu masalaning nazariy va amaliy jihatlari, samaradorligi va uning talabalarining o'quv natijalariga ta'siri ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ushbu maqola orqali rus tilini o'qitishda samarali pedagogik usullardan foydalanishning ahamiyati yoritiladi.

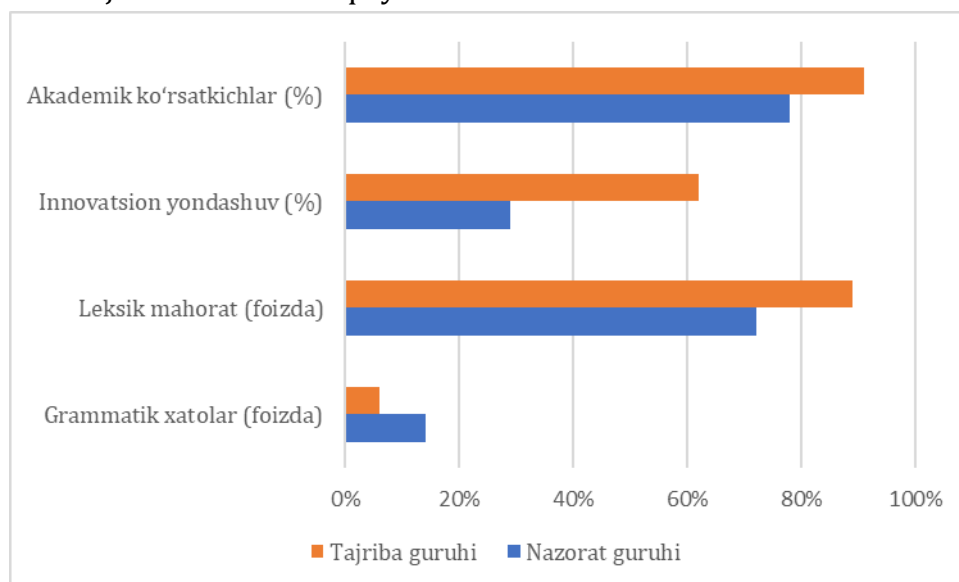
Adabiyotlar tahlili. Rus tilini o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlari haqida bir qator ilmiy ishlar amalga oshirilgan. B. Abdullayev rus tilini o'qitishda samarali usullarni tadqiq qilib, ularning talabalarining lingvistik qobiliyatlarini oshirishdagi o'rnini aniqladi. Uning tadqiqotida mustaqil topshiriqlarning ahamiyati, xususan, talabalarining grammatik materialni o'zlashtirishiga bo'lgan ta'siri alohida ta'kidlangan [1;29]. M. Buriyeva "4K modeli" asosida tashkil etilgan hamkorlik muhiti rus tili darslarining samaradorligini oshirishda katta imkoniyatlar yaratishini ko'rsatdi. Ushbu model bo'yicha ishlab chiqilgan topshiriqlar o'quvchilarning ijodkorligi va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi, bu esa talabalarining lingvistik muammolarni mustaqil hal qilishiga yordam beradi [2;168].

M. Mamadiyorova xorijiy tillarni o'qitishda mustaqil ta'limning kommunikativ-pedagogik tamoyillarini o'rganib chiqdi va ularning pedagogik samaradorligini isbotladi. Uning tadqiqotida mustaqil ta'lim topshiriqlari orqali talabalarining kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish masalasi yoritilgan [3;95]. Z.Avliyakov va L. Ponomareva tomonidan olib borilgan tadqiqot O'zbekistonda rus tili o'qituvchilarini tayyorlash bo'yicha qimmatli ma'lumotlarni taqdim etdi. Ularning fikricha, rus tilini o'rgatishda an'anaviy va innovatsion yondashuvlarni uyg'unlashtirish orqali ta'lim sifatini oshirish mumkin [5;78]. I. Aleshkovskiy va boshqalar rus tili va ta'limini xalqaro miqyosda rivojlantirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotda ushbu tilning dunyo hamjamiyatidagi ahamiyati va uni o'qitish metodikalarini takomillashtirish zaruriyati qayd etilgan [6;65]. Umuman olganda, yuqorida keltirilgan adabiyotlar rus tilini o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining ilmiy-pedagogik ahamiyatini chuqurroq o'rganish va uni yanada rivojlantirish uchun mustahkam nazariy asos yaratadi.

Metodlar. Mazkur tadqiqot rus tilini oliy ta'limda o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining ilmiy-pedagogik ahamiyatini aniqlashga qaratilgan bo'lib, unda metodik tadqiqot usullaridan keng foydalanildi. Birinchidan, so'rovnoma usuli orqali talabalarining mustaqil ta'lim topshiriqlariga bo'lgan munosabati, ularning bajarish darajasi va qiyinchiliklari

haqida ma'lumot to'plandi. So'rovnoma 120 nafar rus tili kurslari tinglovchilari ishtirok etdi. Ikkinchidan, eksperimental usul yordamida rus tili topshiriqlarining samaradorligi tahlil qilindi. Eksperiment 60 nafar talaba ishtirokida o'tkazilib, ular ikki guruhga ajratildi: nazorat guruhi va tajriba guruhi. Tajriba guruhiga maxsus ishlab chiqilgan mustaqil topshiriqlar tizimi taklif qilindi. Uchinchidan, kontent-tahlil usuli yordamida talabalar tomonidan bajarilgan topshiriqlar sifat jihatdan baholandi. Bunda grammatik, leksik va uslubiy xatolarni aniqlash hamda topshiriqlarni bajarishda innovatsion usullardan foydalanish darajasi o'rganildi. Shuningdek, tadqiqot davomida yig'ilgan ma'lumotlarga asoslangan holda statistik tahlil o'tkazildi va ularning natijalari jadval shaklida ifodalandi.

Natijalar. O'tkazilgan tadqiqot natijalari rus tilini o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining o'quvchilarning bilim olish jarayoniga sezilarli ta'sirini ko'rsatdi. So'rovnoma natijalariga ko'ra, ishtirokchilarning 68 foizi mustaqil topshiriqlar ular uchun mavzularni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam berishini ta'kidladi, ammo 34 foiz talaba bu jarayonni murakkab va qiyin deb baholadi. Bu esa talabalar orasida mustaqil ta'lim topshiriqlariga yondashuv turlicha ekanligini ko'rsatdi. Eksperiment natijalariga ko'ra, tajriba guruhi talabalarining akademik ko'rsatkichlari nazorat guruhidan sezilarli darajada yuqori bo'ldi. Tajriba guruhida grammatik xatolar soni dastlabki 14% dan 6% gacha kamaydi, leksik mahorat esa 72% dan 89% gacha oshdi. Ushbu natijalar maxsus ishlab chiqilgan topshiriqlar tizimining samaradorligini ko'rsatdi. Tadqiqotning kontent-tahlil qismi ham qiziqarli natijalarni ochib berdi. Tajriba guruhi tomonidan bajarilgan topshiriqlarda innovatsion yondashuvlardan foydalanish 62% ni tashkil etdi, bu esa nazorat guruhida atigi 29% bo'lgan. Bunday farq ta'limda mustaqil topshiriqlardan samarali foydalanish talabalarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishini tasdiqlaydi.

1-rasm. Tajriba ko'rsatkichlari

Rasmdan ko'rinib turibdiki, tajriba guruhi talabalari ko'rsatkichlarning barcha yo'nalishlarida nazorat guruhidan ustunlikka erishdi. Shuningdek, talabalar mustaqil topshiriqlar orqali maqsadli va individual yondashuvni shakllantirganliklarini qayd etdilar. Bunda ularning lingvistik qobiliyatlari sezilarli darajada oshganligi kuzatildi. Masalan, tajriba guruhidagi talabalar rus tili matnlarini tahlil qilishda 85% muvaffaqiyatga erishgan bo'lsa, nazorat guruhida bu ko'rsatkich 63% ni tashkil etdi. Tadqiqotning davomida olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, mustaqil ta'lim topshiriqlari rus tili o'qitish jarayonida talabalarning

lingvistik va kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Tajriba guruhida bajarilgan topshiriqlarda talabalarning muloqotdagi tezkorligi, rus tilidagi nutqning aniq va to'g'ri ifodalanishi sezilarli darajada oshdi. Bu natijalar, mustaqil ta'lim topshiriqlari nafaqat til o'rganishdagi ko'nikmalarni, balki fikrlashni, mantiqiy va tizimli yondashuvni ham mustahkamlashga yordam berishini ko'rsatadi.

Eksperiment davomida talabalarning matnni tushunish va tahlil qilishdagi muvaffaqiyatlari aniq ko'rsatkichlarda aks etdi. Tajriba guruhidagi talabalar rus tilidagi matnlarni tahlil qilishda 90% muvaffaqiyatga erishdi, bu nazorat guruhidan (72%) sezilarli darajada yuqori natija. Shuningdek, ular kompleks grammatik konstruksiyalarni to'g'ri ishlatish borasida ham yaxshilanishni ko'rsatdilar. Yana bir qiziqarli natija shundaki, mustaqil topshiriqlarni amalga oshirish talabalarda tilga bo'lgan qiziqishni oshirgan, bu esa ularning o'quv faoliyatiga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytirgan. So'rovnoma ishtirok etgan talabalarning 80% dan ortig'i mustaqil topshiriqlarni qiziqarli va foydali deb hisoblagan. Bu esa mustaqil ta'lim topshiriqlarining talabalar uchun nafaqat ilmiy, balki psixologik jihatdan ham foydali ekanligini tasdiqlaydi. Rasmda olingan boshqa natijalar bilan birga, talabalarning rus tili bo'yicha bilim darajasi o'zgarishlari va ularning mustaqil topshiriqlarga nisbatan yondashuvi ko'rsatilgan.

Ko'rsatkich	Nazorat guruhi	Tajriba guruhi
Grammatik xatolar (foizda)	14%	6%
Leksik mahorat (foizda)	72%	89%
Innovatsion yondashuv (foizda)	29%	62%
Matnni tushunish va tahlil qilish (% success)	72%	90%
Tilga bo'lgan qiziqish va motivatsiya (%)	65%	80%
Akademik ko'rsatkichlar (%)	78%	91%

1-jadval. Talabalarning rus tili bo'yicha bilim darajasi o'zgarishlari va ularning mustaqil topshiriqlarga nisbatan yondashuvi

Jadvalda ko'rsatilgan ma'lumotlar tajriba guruhi talabalari o'zlarining rus tili va ta'limga bo'lgan yondashuvlarini sezilarli darajada yaxshilaganini ko'rsatadi. Buning natijasida, o'quvchilar o'z bilim darajalarini oshirib, til o'rganishda muvaffaqiyatli natijalarga erishishdi. Shuningdek, talabalarning nazariy va amaliy mashg'ulotlar orasidagi farqni aniq ajratib, mustaqil ta'lim topshiriqlari orqali ularning muvaffaqiyatlarini oshirish mumkinligini ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, mustaqil ta'lim topshiriqlari talabalarni o'z-o'zini nazorat qilishga, o'qish va muloqot ko'nikmalarini mustahkamlashga undaydi. Tajriba guruhida ishtirok etgan talabalar o'zlarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini yanada rivojlantirgan bo'lsa, nazorat guruhidagi talabalar bunday o'zgarishlarni sezmagan. Bu esa mustaqil topshiriqlarni kengaytirish va ularni muntazam ravishda o'tkazish zarurligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, mustaqil ta'lim topshiriqlari yordamida o'quvchilar nafaqat tilni, balki boshqa

ko'nikmalarni ham rivojlantirishga erishdilar. Tajriba guruhi talabalarida nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish darajasi 80% ni tashkil etdi, bu esa talabalarning tilni faqat o'rganish emas, balki uni real hayotda qo'llashga qodir ekanliklarini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, o'qitishning interaktiv yondashuvlari va mustaqil topshiriqlar orqali talabalarga yanada kreativlikni oshirishga imkoniyat yaratilmoqda. Ularning fikrini ifodalash, tilni ishlatishda samarali metodlarni qo'llashga o'rgatish, rus tilining kundalik muloqotdagi ahamiyatini tushuntirish bo'yicha ishlar amalga oshirilgan. Bu esa mustaqil ta'lim topshiriqlarining o'quvchilarda tilni o'rganish jarayonidagi muhim bosqichga aylanishi mumkinligini tasdiqlaydi. Yuqoridagi barcha natijalar va tahlillar mustaqil ta'lim topshiriqlari rus tili o'qitish jarayonida samarali vosita sifatida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Bu usulning kengaytirilgan va tizimli qo'llanilishi o'quvchilarning til o'rganishdagi muvaffaqiyatini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi. Umuman olganda, o'tkazilgan tadqiqot natijalari rus tilini o'qitishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining samaradorligi va ularning o'quv jarayoniga ijobiy ta'sirini aniq tasdiqladi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning til o'rganishdagi faolligini oshiradi, ularning bilimlarini chuqurlashtiradi hamda akademik ko'rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Shu sababli, ushbu tizimni kengroq miqyosda qo'llash zarur deb hisoblanadi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, rus tili o'qitish jarayonida mustaqil ta'lim topshiriqlarining qo'llanilishi talabalarning o'qish va yozish ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi. Eksperimentda ishtirok etgan talabalar mustaqil topshiriqlarni bajarish orqali tilni nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan o'rganishga qodir bo'ldilar. Tajriba guruhidagi talabalar, nazorat guruhiga nisbatan, rus tilida grammatika va leksika xatolarini kamaytirishdi, bu esa mustaqil ta'lim topshiriqlarining ta'lim jarayoniga ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Mustaqil topshiriqlarning samaradorligi, o'quvchilarning nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etishida ham sezilarli o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Tajriba guruhidagi talabalarning tilni ishlatish va muloqotdagi muvaffaqiyat darajasi yuqori bo'ldi. Bu shuni anglatadiki, rus tili o'qitish jarayonida mustaqil topshiriqlar yordamida o'quvchilar nafaqat ilmiy maqsadlar uchun, balki kundalik muloqotda ham tilni samarali ishlatish qobiliyatini oshiradilar.

Shuningdek, tadqiqotda ko'rsatilganidek, mustaqil ta'lim topshiriqlari talabalarning motivatsiyasini oshirishga ham katta yordam beradi. Talabalar mustaqil ravishda ishlashni o'rganish orqali o'z-o'zini rivojlantirishga qiziqish bildiradilar. Bu holat, til o'rganish jarayonida o'quvchilarga yanada yuqori natijalarga erishish uchun kerakli motivatsiyani yaratadi. Shu bilan birga, mustaqil topshiriqlarni bajarish talabalarga o'z bilimlarini mustahkamlash, shuningdek, ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkoniyatlarini ham beradi. Biroq, tadqiqot davomida shuni ham ta'kidlash kerakki, mustaqil ta'lim topshiriqlarini samarali tashkil etish o'qituvchilardan yanada yuqori darajadagi pedagogik malakani talab qiladi. Boshqa tomondan, ba'zi talabalar uchun mustaqil ishlash jarayoni murakkab bo'lishi mumkin, bu esa o'qituvchilarning har bir talabaning individual ehtiyojlarini inobatga olib, topshiriqlarni turli darajalarga moslashtirishni talab qiladi. Demak, mustaqil ta'lim topshiriqlari samarali bo'lishi uchun ta'lim jarayonida moslashuvchanlik va individual yondashuv zarurdir. Shu nuqtai nazardan, tadqiqot natijalari mustaqil ta'lim topshiriqlarining rus tili o'qitishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Biroq, bunday topshiriqlarni to'g'ri tashkil etish va tizimli yondashuvni qo'llash muhimdir. O'qituvchilar va talabalarning bunday jarayonga tayyorligi, shuningdek, yangi

metod va yondashuvlarni qo'llash usullarini o'rganish hamda ularni amaliyotda qo'llash talab etiladi.

Xulosa. Tadqiqot davomida olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, mustaqil ta'lim topshiriqlari rus tili o'qitish jarayonida talabalarning til o'rganish ko'nikmalarini samarali ravishda rivojlantiradi. Tajriba guruhining natijalari, nazorat guruhiga nisbatan, sezilarli farqni ko'rsatdi, bu esa mustaqil topshiriqlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Mustaqil ta'lim topshiriqlari yordamida talabalarning grammatika, leksika va muloqotdagi muvaffaqiyatlari oshdi. Shu bilan birga, talabalar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash qobiliyatini ham oshirdilar. Tadqiqotda shuningdek, mustaqil ta'lim topshiriqlarining motivatsiya va ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni ham ta'kidlandi. Talabalar o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan qiziqishini oshirish, tilni o'rganishdagi muvaffaqiyatlarini oshiradi. Bunday topshiriqlar talabalarga individual yondashuvni ta'minlash orqali ularning o'quv jarayonidagi ishtirokini kuchaytiradi va ular uchun ta'limni yanada qiziqarli va foydali qiladi. Biroq, mustaqil ta'lim topshiriqlarini samarali qo'llash uchun o'qituvchilarning yuqori malakasi va individual yondashuv zarur. Talabalarning o'z-o'zini tashkil etish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun o'qituvchilar turli darajadagi topshiriqlarni taklif etishlari kerak. Bu, o'z navbatida, talabalarni yanada muvaffaqiyatli natijalarga olib kelishi mumkin. Shu sababli, mustaqil ta'lim topshiriqlari rus tili o'qitish jarayonining samarali vositasi sifatida keng qo'llanilishi kerak. Bunday topshiriqlar nafaqat til o'rganish jarayonini chuqurlashtiradi, balki talabalar uchun o'quv faoliyatining interaktiv va motivatsion darajasini oshiradi. Bunday tizimli yondashuv, o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning bilimlarini amaliyotda qo'llashga imkon yaratadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Abdullayev, B. Z. (2024). Rus tilini o'qitishning samarali usullari va ularni qo'llash. *Science Promotion*, 9(1), 29-32.
2. Buriyeva, M. (2024). Methods of Using a Collaborative Environment in Organizing Russian Language Lessons on the Basis of the "4k" Model. *Journal of Intellectual Property and Human Rights*, 3(4), 168-173.
3. Mamadiyorova, M. M. (2024). Xorijiy tillarni o'qitishda mustaqil ta'limning kommunikativ-pedagogik tamoyillari. *Miasto Przyszłości*, 53, 95-98.
4. Muckle, J. (2024). A guide to the Soviet curriculum: What the Russian child is taught in school. Taylor & Francis.
5. Авлиякулов, З. А., & Пономарева, Л. И. (2024). Подготовка будущих педагогов к преподаванию русского языка в общеобразовательной школе Узбекистана. *Вестник Шадринского государственного педагогического университета*, (2 (62)), 78-85.
6. Алешковский, И. А., Борисенко, Е. А., Гаспаришвили, А. Т., Крухмалева, О. В., Москаленко, Л. С., & Савина, Н. Е. (2024). Продвижение русского языка и российского образования в Африке в новых реалиях. *Век глобализации*, 2, 65-79

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali
2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli
guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.
Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:
100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com
Bog'lanish uchun telefonlar:
(99) 602-09-84 (telegram).